

USTAWA

z dnia ...

o Krajowym Rejestrze Osób Pełniących Niektóre Funkcje Publiczne¹⁾

Art. 1. W Krajowym Rejestrze Osób Pełniących Niektóre Funkcje Publiczne, zwanym dalej "Rejestrem", gromadzi się dane w celu zapewnienia jawności informacji o osobach pełniące niektóre funkcje publiczne w państwowych i samorządowych jednostkach organizacyjnych oraz ich powiązaniach z innymi osobami pełniącymi funkcje w państwowych i samorządowych jednostkach organizacyjnych.

Art. 2. W Rejestrze gromadzi się dane dotyczące:

- 1) posłów i senatorów;
- 2) członków Rady Ministrów, sekretarzy stanu i podsekretarzy stanu;
- 3) wojewodów i wicewojewodów;
- 4) osób pełniących funkcje centralnych organów administracji rządowej i ich zastępców;
- 5) osób pełniących funkcję organu jednoosobowego i ich zastępców lub wchodzących w skład organu kolegiального państwowej osoby prawnej, o której mowa w art. 3 ustawy z dnia 16 grudnia 2016 r. o zasadach zarządzania mieniem państwowym (Dz. U. z 2021 r. poz. 1933);
- 6) dyrektorów generalnych, dyrektorów departamentów lub jednostek równorzędnych w urzędach naczelnych i centralnych organów państwowych;
- 7) sędziów;
- 8) prokuratorów;
- 9) członków kolegiów samorządowych kolegiów odwoławczych i regionalnych izb obrachunkowych;
- 10) Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych i dyrektorów regionalnych dyrekcji Lasów Państwowych;
- 11) radnych gminy, powiatu i województwa, wójtów, burmistrzów, prezydentów miast, członków zarządu powiatu i województwa, członków organów związków międzygminnych, związków powiatów, związków powiatowo-gminnych i związków metropolitalnych;

¹⁾ Niniejszą ustawą zmienia się ustawę z dnia 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym.

- 12) osób pełniących funkcję lub wchodzących w skład, określonych w statucie partii politycznej otrzymującej subwencję z budżetu państwa, organów reprezentujących partię polityczną na zewnątrz lub uprawnionych do zaciągania zobowiązań majątkowych;
- 13) członków zarządów i rad nadzorczych spółek handlowych z udziałem Skarbu Państwa lub państwowych osób prawnych;
- 14) członków zarządów i rad nadzorczych spółek handlowych jednostek samorządu terytorialnego lub osób prawnych utworzonych przez jednostki samorządu terytorialnego lub ich związki;
- 15) członków zarządów i rad nadzorczych spółek handlowych z udziałem spółek handlowych, o których mowa w pkt. 13 lub 14, o ile udział spółek handlowych, o których mowa w pkt. 13 lub 14 w ich kapitale zakładowym przekracza 10% kapitału zakładowego;
- 16) członków zarządów fundacji utworzonych przez spółki handlowe, o których mowa w pkt. 13-15;

– zwanych dalej "osobami publicznymi".

Art. 3. Rejestr zawiera następujące dane dotyczące osoby publicznej:

- 1) imię (imiona) i nazwisko;
- 2) miejsce zamieszkania;
- 3) numer PESEL;
- 4) pełnioną funkcję określoną w art. 2, z wyszczególnieniem nazwy podmiotu, w którym jest pełniona i jego numeru w rejestrze przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego oraz dnia rozpoczęcia i zakończenia jej pełnienia;
- 6) imię (imiona) nazwisko i numer PESEL małżonka, wstępnych i pełnoletnich zstępnych pierwszego stopnia oraz pełnoletniego rodzeństwa, z wyszczególnieniem stopnia pokrewieństwa pełniących funkcję w spółkach, o których mowa w art. 2 pkt 13 i 14;
- 7) elektroniczne kopie oświadczeń majątkowych osoby publicznej, jeżeli na podstawie innych ustaw jest ona obowiązana je składać.

Art. 4. 1. Rejestr jest rejestrem publicznym prowadzonym w systemie teleinformatycznym przez Ministra Sprawiedliwości.

2. Administratorem danych zawartych w rejestrze jest Minister Sprawiedliwości.

Art. 5. 1. Wpisu danych do Rejestru i ich aktualizacji dokonuje samodzielnie osoba publiczna, po uwierzytelnieniu w sposób określony w art. 20a ust. 1 ustawy z dnia 17 lutego 2005 r. o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne (Dz. U. z 2021 r. poz. 2070), nie później niż po upływie 30 dni od dnia objęcia funkcji określonej w art. 2.

2. Osoba publiczna jest obowiązana wprowadzić do Rejestru elektroniczną kopię oświadczenia majątkowego, nie później niż po upływie 30 dni od dnia złożenia oświadczenia na podstawie odrębnych przepisów.

3. Osoba publiczna jest obowiązana do aktualizacji danych zawartych w Rejestrze w terminie 30 dni od dnia ich zmiany.

Art. 6. 1. Rejestr jest jawny, z wyjątkiem numeru PESEL i miejsca zamieszkania osoby, której dane wpisano do Rejestru. Każdy ma prawo nieodpłatnego dostępu do tych danych za pośrednictwem systemu teleinformatycznego.

2. Korzystanie z danych Rejestru zapewnia funkcjonalność polegającą na pozyskaniu informacji o osobach, z którymi osoba publiczna pełniła funkcje w organach zarządzających i nadzorczych spółek handlowych określonych w art. 2 pkt 13 i 14 w okresie 8 lat poprzedzających dzień dostępu do Rejestru.

Art. 7. Dane określone w art. 3 podlegają usunięciu z Rejestru z mocy prawa po upływie 8 lat od zakończenia pełnienia funkcji określonej w art. 2. Jeżeli osoba publiczna pełni w tym samym czasie więcej niż jedną funkcję okres, o którym mowa w zdaniu pierwszym, liczy się od dnia, w którym zakończyło się pełnienie ostatniej z tych funkcji.

Art. 8. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowy sposób prowadzenia Rejestru i dokonywania w nim wpisów oraz szczegółowy tryb i szczegółowy sposób udostępniania danych zawartych w Rejestrze, uwzględniając potrzebę zachowania bezpieczeństwa danych i uzyskiwania aktualnych danych, zgodnych z danymi zawartymi w Krajowym Rejestrze Sądowym.

Art. 9. 1. Kto będąc obowiązany nie dokonuje wpisu do Rejestru albo podaje w Rejestrze nieprawdę, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku.

2. Kto wprowadza do Rejestru elektroniczną kopię oświadczenia po terminie określonym w art. 5 ust. 2 albo aktualizuje dane w Rejestrze po terminie określonym w art. 5 ust. 3, podlega grzywnie.

Art. 10 W ustawie z dnia 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym (Dz. U. z 2021 r. poz. 112, z 2020 r. poz. 2320 oraz z 2021 r. poz. 1598 i 1641) w art. 4 po ust. 4a dodaje się ust. 4b w brzmieniu:

„4b. Centralna Informacja zapewnia połączenie Rejestru z Krajowym Rejestrem Osób Pełniących Niektóre Funkcje Publiczne umożliwiające udostępnianie danych określonych w art. 6 ust. 2 ustawy z dnia ... o Krajowym Rejestrze Osób Pełniących Niektóre Funkcje Publiczne (Dz. U. poz. ...).”.

Art. 11. Osoby publiczne, które pełnią funkcje określone w art. 2 w dniu wejścia w życie ustawy, dokonują wpisu i wprowadzają do Rejestru elektroniczną kopię ostatniego oświadczenia majątkowego złożonego przed dniem wejścia w życie ustawy w terminie nie dłuższym niż 3 miesiące od dnia wejścia w życie ustawy, według stanu na ten dzień.

Art. 12. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2024 r.

I. Potrzeba i cel regulacji

Dane dotyczące statusu osób eksponowanych politycznie pełniących niektóre funkcje publiczne (skrótowo: „PEP”), znajdują się obecnie w różnych rejestrach prywatnych, prowadzonych przez szereg podmiotów gospodarczych na rynku polskim, ale też i zagranicznym. Istniejące rejestry są najczęściej wykorzystywane przez instytucje finansowe do przeprowadzania oceny ryzyka związanego z danym klientem jak również w celu umożliwienia prowadzenia kompleksowego monitoringu transakcji pomiędzy klientami instytucji finansowych, pod kątem procedur przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowania terroryzmu.

W obecnym porządku prawnym, kwestia definicji elementów zbioru jakim jest kategoria osób eksponowanych politycznie, dokonywana jest każdorazowo przez daną instytucję finansową lub podmiot świadczący usługę udostępnienia bazy danych w tym zakresie. Proces definiowania statusu osoby eksponowanej politycznie opiera się na właściwych dyrektywach unijnych w sprawie przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowania terroryzmu jak również na rekomendacjach zarówno KNF jak i EBA (Europejski Urząd Nadzoru Bankowego). Powyższe źródła rekomendacji i przepisów prawa wywodzą się zasadniczo z dokumentów opracowywanych przez Grupę Specjalną ds. Przeciwdziałania Praniu Pieniędzy („FATF”) – tj. organizację międzyrządową, utworzoną w celu koordynacji i wypracowywania standardów w ramach procedur przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu.

Konstytucja RP stanowi o tym, że jawność jest jedną z najistotniejszych wartości życia publicznego. Nakazuje pełną jawność finansów partii politycznych (art. 8 ust. 2). Szeroko normuje też prawo obywateli do informacji o działalności władzy publicznej oraz osób pełniących funkcje publiczne (art. 61 ust. 1). Niestety nie od dziś wiadomo, że przepisy te są nieadekwatne do obecnej rzeczywistości politycznej. Brakuje m.in. jawności odnoszącej się do procesu nominacyjnego w spółkach skarbu państwa, które stały się >politycznym łupem<, do których powoływani są znajomi i współpracownicy osób pełniących funkcje polityczne.

W intencji autorów projektu, utworzenie publicznego rejestru osób eksponowanych politycznie pełniących niektóre funkcje publiczne ma zmierzać do:

ujednoczenia standardów w zakresie definiowania osoby eksponowanej politycznie;

centralizacji zakresu i sposobu gromadzenia danych dotyczących osób sprawujących kluczowe funkcje publiczne;

ułatwienia nadzoru publicznego nad procesem powoływania członków rad nadzorczych i zarządów spółek Skarbu Państwa, w zakresie zwiększenia transparentności procesu decyzyjnego oraz możliwości pełnego przedstawienia przyczyn powołania danej osoby na daną funkcję,

wskazania na okoliczności budzące wątpliwości co do wyboru przy braku spełnienia kryterium kompetencji merytorycznych – w przypadku figurowania nominata w rejestrze;

umożliwienia dostępu do zbioru danych dotyczących osób eksponowanych politycznie, wszystkim zainteresowanym, poprzez utworzenie możliwości wglądu w dane za pomocą środków masowego komunikowania, na zasadach podobnych do obecnego systemu Krajowego Rejestru Sądowego w zakresie danych dotyczących spółek;

umożliwienia dostępu dla dziennikarzy na potrzeby wzbogacenia debaty publicznej o wiarygodne i rzetelne dane dotyczące działalności osób eksponowanych politycznie, bez konieczności poświęcania niewspółmiernych do efektu, środków i czasu niezbędnych obecnie do ustalenia sieci zależności pomiędzy osobami eksponowanymi politycznie,

umożliwienia sprawnego oraz ciągłego monitoringu transakcji finansowych partii politycznych, finansowania kampanii wyborczych osób piastujących najwyższe stanowiska państwowe.

II. Sposób regulacji

Wprowadzona zostanie nowa ustawa o Krajowym Rejestrze Osób Pełniących Niektóre Funkcje Publiczne, a także niewielkiej zmianie ulegnie Ustawa z dnia 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym (Dz.U.2021.112 t.j. z dnia 2021.01.18).

III. Zakres przewidywanej regulacji i zasadnicze kwestie wymagające uregulowania

1. Założenia ogólne

Projektowane zmiany prawne mają na celu:

określenie zasad funkcjonowania Krajowego Rejestru Osób Pełniących Niektóre Funkcje Publiczne;

utworzenie i wdrożenie następujących funkcjonalności rejestru polegających na możliwości wyświetlenia w ramach formularza na stronie internetowej rejestru:

-

danych identyfikujących osobę fizyczną oraz pełnioną przez nią funkcję,

oświadczenia majątkowego osoby eksponowanej politycznie (kolejne od początku pełnienia funkcji publicznej) każde osobno w formacie pdf,

imiona, nazwiska oraz numery PESEL wstępnych pierwszego stopnia a także zstępnych pierwszego stopnia względem osoby eksponowanej politycznie, ponadto analogiczne dane dotyczące krewnych drugiego stopnia linii bocznej (rodzeństwo), jak również imię, nazwisko i numer PESEL małżonka/ki osoby eksponowanej politycznie,

imiona, nazwiska oraz numery PESEL osób z którymi dana osoba eksponowana politycznie zasiadała w zarządach lub radach nadzorczych osób prawnych (wraz ze wskazaniem ich numeru KRS), na przestrzeni ostatnich 8 lat.

na potrzeby zmian w procedurze obsady stanowisk w spółkach SP, przewidziany do powołania odrębną ustawą Komitet Nominacyjny, odbierałby oświadczenia od kandydatów o występowaniu lub braku występowania powiązań z osobami widniejącymi w rejestrze.

Założenia szczegółowe

W zakresie zdefiniowania pojęcia osoby eksponowanej politycznie w projekcie ustawy zaproponowano objęcie przepisami następujących stanowisk:

- a) posłów i senatorów;
- b) członków Rady Ministrów, sekretarzy stanu i podsekretarzy stanu;
- c) wojewodów i wicewojewodów;
- d) osób pełniących funkcje centralnych organów administracji rządowej i ich zastępców;
- e) osób pełniących funkcję organu jednoosobowego i ich zastępców lub wchodzących w skład organu kolegiального państwowej osoby prawnej, o której mowa w art. 3 ustawy z dnia 16 grudnia 2016 r. o zasadach zarządzania mieniem państwowym (Dz. U. z 2021 r. poz. 1933);

- f) dyrektorów generalnych, dyrektorów departamentów lub jednostek równorzędnych w urzędach naczelnych i centralnych organów państwowych;
- g) sędziów;
- h) prokuratorów;
- i) członków kolegiów samorządowych kolegiów odwoławczych i regionalnych izb obrachunkowych;
- j) Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych i dyrektorów regionalnych dyrekcji Lasów Państwowych;
- k) radnych gminy, powiatu i województwa, wójtów, burmistrzów, prezydentów miast, członków zarządu powiatu i województwa, członków organów związków międzygminnych, związków powiatów, związków powiatowo-gminnych i związków metropolitalnych;
- l) osób pełniących funkcję lub wchodzących w skład, określonych w statucie partii politycznej otrzymującej subwencję z budżetu państwa, organów reprezentujących partię polityczną na zewnątrz lub uprawnionych do zaciągania zobowiązań majątkowych;
- m) członków zarządów i rad nadzorczych spółek handlowych z udziałem Skarbu Państwa lub państwowych osób prawnych;
- n) członków zarządów i rad nadzorczych spółek handlowych jednostek samorządu terytorialnego lub osób prawnych utworzonych przez jednostki samorządu terytorialnego lub ich związki;
- o) członków zarządów i rad nadzorczych spółek handlowych z udziałem spółek handlowych z udziałem Skarbu Państwa lub jednostek samorządu terytorialnego o ile ich udział w kapitale zakładowym tych spółek przekracza 10% kapitału zakładowego;
- p) członków zarządów fundacji utworzonych przez spółki handlowe z udziałem Skarbu Państwa lub jednostek samorządu terytorialnego a także przez spółki, w których kapitale zakładowym udział spółek handlowych z udziałem Skarbu Państwa lub jednostek samorządu terytorialnego przekracza 10% kapitału zakładowego.

Lista stanowisk wynika z wysokiego prawdopodobieństwa zaistnienia faktu podejmowania osobiście lub łącznie z innymi osobami rozstrzygnięć dotyczących mienia państwowego lub samorządowego oraz wpływu na stanowienie prawa lub jego wykonywanie. To podstawowe

kryterium uzyskania statusu osoby eksponowanej politycznie.

W projekcie zakłada się, że podmiotem odpowiedzialnym za prowadzenie Rejestru będzie Minister Sprawiedliwości. Osoba zobowiązana będzie dokonywać wpisu osobiście, w terminie do 30 dni od dnia objęcia funkcji publicznej lub złożenia oświadczenia majątkowego.

Dane wprowadzone do Rejestru będą usuwane po upływie 8 lat od dnia zakończenia pełnienia przez osobę zobowiązaną funkcji publicznej.

Rejestr będzie jawny. Każda osoba będzie mogła uzyskać informacje z rejestru za pomocą systemu teleinformatycznego.

Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowy sposób prowadzenia Rejestru i dokonywania w nim wpisów oraz szczegółowy tryb i szczegółowy sposób udostępniania danych zawartych w Rejestrze.

W przypadku nie dokonania wpisu do Rejestru albo podania nieprawdy, osoba zobowiązana będzie podlegać grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku.

W przypadku wprowadzenia do Rejestru elektronicznej kopii oświadczenia lub aktualizacji po terminie, osoba zobowiązana będzie podlegać karze grzywny.

IV. Termin wejścia w życie.

Proponuje się, aby przepisy obowiązywały od 1 stycznia 2024 r.

V. Informacje dodatkowe

Koszt utworzenia Rejestru

Koszty utworzenia rejestru ostrożnie oszacowano na nie więcej niż 10 mln zł. Zakładając, że będzie to jeden z systemów Ministerstwa Sprawiedliwości wykorzystujący istniejącą infrastrukturę, roczne koszty funkcjonowania nie powinny przekroczyć 2 mln zł.

Zgodność projektowanych regulacji z prawem Unii Europejskiej

Założenia projektu ustawy nie naruszają przepisów obowiązujących w Unii Europejskiej.